

УДК 316.8:340.115

Стріла І. В.

*студентка 2 курсу Навчально-наукового інституту права
(Національний університет водного господарства та
природокористування)*

Якимчук М. Ю.

*к.пед.н., доцент кафедри спеціальних юридичних дисциплін
(Національний університет водного господарства та
природокористування)*

КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕТЕКТИВА НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ

Зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, зокрема після Революції гідності (лютий 2014 р.) Україна стала найбільш корумпованою країною Європи. Корупція – це одна з найсерйозніших проблем України і її вирішення є пріоритетним завданням для суспільства, тому влада провела ряд антикорупційних реформ, які зумовили виникнення нових спеціальностей. На відміну від деяких інших правоохоронних органів, НАБУ як державний правоохоронний орган, що не входить до будь-якої з гілок влади, наділений дієвими інструментами для ефективного реалізації державної антикорупційної політики.

Зауважимо, що детектив НАБУ – це відносно нова професія, причиною виникнення якої є необхідність забезпечити успішний розвиток суспільства та процвітання України; а щоб цього досягнути, потрібно

© Стріла І. В., Якимчук М. Ю., 2022

© Національний університет «Острозька академія», 2022

-
- Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.*

боротися із недобросовісними державними службовцями, які задіяні в корупційних схемах. Безперечно, щоб змусити людину зізнатися у своїх корупційних правопорушеннях, потрібно вміти правильно використовувати різні мовні засоби, добре володіти вербальною і невербальною лексикою, легко знаходити спільну мову – усе це вказує на те, що комунікативні компетентності відіграють важливу роль у професійній діяльності детективів НАБУ.

Метою нашої роботи – з'ясувати роль комунікативних компетентностей у професійній діяльності детективів НАБУ.

Актуальні проблеми діяльності детективів НАБУ досліджували у своїх працях такі науковці, як С.С. Аскеров, О.В. Баганець, П.В. Берназа, О.В. Головкін, І.П. Лопушинський, А.В. Самодін, Г. І. Сисоєнко, О.Ю. Татаров, В.І. Чечерський, В.І. Цимбалюк, О.М. Юрченко та інші.

Комунікативну компетентність в галузі права досліджували такі науковці, як О. Бовдир, Є. Василенко, О. Вівюрко, І. Корсун, І. Ляшенко, М. Ценко, О.Чорнобай, І. Якимишина, М. Якимчук та інші.

Войтюк Р. зазначає, що детективи НАБУ – це держслужбовці, які проводять оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у кримінальних провадженнях, віднесених до юрисдикції Національного антикорупційного бюро України. Діяльність детективів НАБУ має систему гарантій:

- незалежність;
- авторитетний характер повноважень;
- прокурорський нагляд і судовий контроль;
- можливість оскарження рішення, дій чи бездіяльності прокурора і рішення слідчого судді;

- соціальний захист; відповідні умови оплати праці; інструменти безпеки. [2]

У статті «Детектив НАБУ про свою роботу: Складно, динамічно, але є місце для творчості» зауважено, що детектив НАБУ – це працівники робота, яких полягає у розкритті, обшуку та допиті корупціонерів серед державних чиновників, обробка документів та клопотань; також у цій роботі є компонент творчості, який починається з правильного формулювання та ставлення питання на допиті, а закінчується слідчими діями та процедурами обшуку [3].

Студіювання наукової літератури дало можливість нам уточнити дефініцію поняття «детектив НАБУ», яке ми будемо розуміти як *не просто державного службовця, який виконує певні повноваження, а насамперед працівника, який відповідає за викриття недобросовісних посадових осіб, уповноваженого на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.*

На нашу думку, під час роботи детектива НАБУ виникає багато непередбачуваних випадків, а це означає, що їх діяльність полягає у здатності діяти відповідно до загальновизнаних соціальних, етичних та професійних норм; у реагуванні на зовнішній або внутрішній тиск, зокрема приймати своєчасні рішення, тобто у вмінні застосовувати комунікативні компетентності.

Для сучасного розвитку суспільства важливим є саме те, що в такому правоохоронному органі як НАБУ, який повинне очищати владу від корупційних правопорушень для розбудови успішної держави, були працівники, які не тільки професійно обізнані, а й уміють ефективно застосовувати уміння і навички комунікації у своїй професійній діяльності.

-
- Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.*

Слушною є думка О. Корніяк, яка зазначає, що комунікативні компетентності – це найвища здатність людини вирішувати проблеми, які виникають у житті, набір знань, лінгвістичних та невербальних і комунікативних навичок, набутих в процесі життя. У своїх дослідженнях вона також виділяє ряд підлеглих якостей комунікативних компетенцій:

- інформаційна компетентність, виражена в чіткому спілкуванні і правильній передачі інформація;

- мовна компетентність, включаючи мовну культуру, правильність, виразність і естетичність мови;

- компетенція соціальної взаємодії, пов'язана з встановленням контакту з іншими людьми, вміння налагоджувати конфлікти, вміння гармонійно діяти в спілкуванні;

- компетентність в сприйнятті і розуміння іншої людини, невіддільне від рефлексивності і співпереживання суб'єкта комунікація [1].

І.В. Ляшенко зазначає, що структура комунікативних компетентностей майбутніх юристів – це частина психологічної структури особистості, яке формується під впливом соціальних та психологічних чинників, і є результатом практичної діяльності та досвідом власного життя. Зокрема вчений наголошує, що комунікативні компетентності – це процес складовими, якого є:

1) комунікативна діагностика, тобто аналіз соціологічних та психологічних ситуації й умов майбутньої комунікативної діяльності, виявлення можливих соціальних, соціально-психологічних та інших суперечностей, з якими, можливо, належить зіткнутися особі в спілкуванні;

2) комунікативно-прогностична, розуміється, як оцінка сторін майбутнього спілкування;

▪ Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.

3) комунікативна програма – це план спілкування, розробка слів, тез, аргументів, вибір стилю спілкування;

4) комунікативно-організаційна складова включає в себе організацію уваги партнерів зі спілкування, стимулювання їх комунікативної активності, управління процесом спілкування тощо;

5) комунікативно-виконавська, тобто складання діагнозу комунікативної ситуації, в якій відбувається спілкування особистості, прогноз розвитку цієї ситуації, здійснюваний заздалегідь осмисленою індивідуальною програмою спілкування [7].

М.Ю. Якимчук, А.О. Шнайдер вважають, що комунікативна компетентність працівника поліції – це комплекс особистісних якостей та здібностей за допомогою яких працівник поліції досягає вершин свого професіоналізму, шляхом побудови конструктивної та ефективної мовленнєвої діяльності в будь-яких життєвих ситуаціях з різними типами особистостей [4].

Аналіз наукових студій з досліджуваної проблеми дозволяє нам уточнити визначення поняття «комунікативна компетентність детектива НАБУ» як *навички правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів, красномовство, емпатія, доброзичливість, самоконтроль, уміння слухати, володіння вербальними та невербальними засобами спілкування, які потрібні для якісної роботи детектива НАБУ.*

Цікавою для нашого дослідження є думки С.І. Корсун, Л.І. Якимишиної, які визначили, що детектив НАБУ повинен вміти: встановлювати психологічний контакт з різними людьми; встановити ефективне спілкування з людьми в інтересах продуктивності поставлених завдань; досконало володіти процесуальними прийомами та тактикою

▪ Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.*

слідчих та негласних слідчих дії; професійно фіксувати слідчі та розшукові дії; досконале володіння технічними та криміналістичними інструментами; дотримуватися встановленого порядку та правил нерозголошення інформації досудового розслідування та службової діяльності; зберігати офіційні документи, вогнепальну зброю, засоби зв'язку та спеціальні технічні засоби за будь-яких обставин; протистояти негативному впливу учасників процесу; швидко орієнтуватися в мінливих умовах; оцінювати поточну ситуацію об'єктивно, без закономірностей та стереотипів мислення [5].

Проаналізувавши наукову літературу, стосовно роботи детективів НАБУ та загальних комунікативних компетентностей можемо виокремити такі характерні особливості, які впливають на професійну діяльність детективів НАБУ (Див.рис. 1)

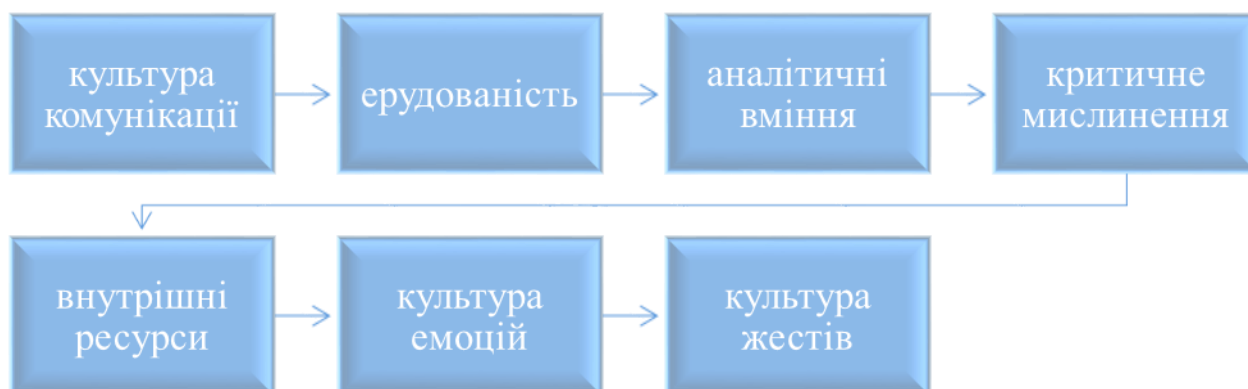


Рис.1 Характерні особливості комунікативних компетентностей детектива НАБУ

Комунікативна культура - є дуже важливою особливістю для детектива бюро, адже він повинен вміти правильно сформулювати і поставити запитання під час допиту, а також чітко, лаконічно і грамотно комунікувати під час проведення оперативно-розшукових дій.

На думку М. Рудої, термін комунікативна культура подається як:

- Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.

- здатність координувати та співвідносити свої дії з іншими, прийняття та сприйнятливість, відбір та виклад аргументів, висунення альтернативних пояснень, обговорення проблеми, розуміння та повага думок інших;

- потреба в чомусь: у розширенні меж комунікацій, порівнянні поглядів, здатності зайняти позицію контрагента;

- готовність до взаємодії з іншими для професійної діяльності, що відображає комунікативні навички для проектування та застосування їх до нової ситуації [6, с.12-13].

Зазначимо, що під ерудованістю ми розуміємо всебічне знання. Насамперед ця особливість є важлива для діяльності детектива НАБУ, щоб встановлювати і підтримувати необхідні контакти з певними людьми, а також вона є важливою в плані вдосконалення бюро, адже багато чого НАБУ запозичило з діяльності зарубіжних бюро.

Аналітичні вміння – це вміння аналізувати слова, дій співрозмовника, комунікативні ситуації з огляду на вербальні та невербальні засоби. Для детектива НАБУ ці навички допоможуть як і в оперативно-розшуковій діяльності, так і під час досудового розслідування, зокрема і в удосконаленні якості роботи детектива НАБУ.

Критичне мислення потрібне для прийняття ретельно обміркованих та незалежних рішень. Зауважимо, що на офіційному сайті Національного антикорупційного бюро України зазначено, що детективи НАБУ працюють над кримінальними провадженнями в групах, які одночасно ведуть 3-4 справи, і тому вони повинні не просто володіти цією особливістю комунікативних компетентностей, а постійно розвивати її в собі [3].

▪ Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.

Під внутрішніми ресурсами ми розуміємо вибудову правильного характеру, навичок необхідних для побудови ефективної комунікативної поведінки в конкретному діапазоні ситуації.

Культура емоцій слугує як вираз емоційно-оцінних думок у спілкуванні. Діяльність детектива НАБУ передбачає наявність навичок, що допомагають розуміти поведінку людей, а для цього потрібно постійно саморозвиватися.

На нашу думку, важливою складовою комунікативних компетентностей є також культура жестів. По-перше, для висококваліфікованого детектива НАБУ потрібен самоконтроль, а по-друге, володіння вмінням культури жестів допоможе проаналізувати поведінку людей.

Погоджуємося з думкою Корсун С.І., Якимишиної Л.І. [5], що особливості комунікативних компетентностей детектива НАБУ є важливими рисами характеру, які є необхідними для того, щоб:

- справляти необхідне враження, встановлювати і підтримувати контакт;
- розуміти внутрішній світ співрозмовника, його психологічний стан, індивідуальні особливості, мотиви;
- володіти широким стилем спектру поведінки в конфліктних ситуаціях;
- вміти виконувати командну роботу;
- мати лідерські якості;
- вміти ділитися новими знаннями та допомагати колегам у вирішенні складних проблем;
- бути принциповими і наполегливими в захисті прийнятих рішень;
- якісно проводити свою професійну діяльність.

▪ Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.

Отже, комунікативні компетентності для детективів НАБУ – це система навичок, які напряду впливають на якість роботи детектива НАБУ, адже для неї важливим є налагодити контакт з людьми, тому необхідно набувати характерних особливостей, таких як культура комунікації, ерудованість, аналітичні вміння, критичне мислення, внутрішні ресурси, культура емоцій, культура жестів.

Перспектива подальшого дослідження може бути спрямована на дослідження імпрвізації у професійній діяльності детектива НАБУ.

Список використаних джерел

1. Корніяка О.М. Вивчення розвитку комунікативної компетентності студентів. 2009. URL:<https://core.ac.uk/download/pdf/32305853.pdf>
2. Войтюк Р.В. Дисертація детектив національного антикорупційного бюро України як суб'єкт кримінальних правовідносинах. 2019. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/12319/4/dysertatsia_voitiuk2.pdf
3. Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/>
4. Якимчук М.Ю., Шнайдер А.О. Комунікативна компетентність як складова професійної діяльності працівника поліції. Часопис НаУОА. Серія «Право». № 2. (22). 2020. URL: <https://lj.oa.edu.ua/archives/%E2%84%962222020>.
5. Корсун С.І., Якимишина Л.І. Професіографічний опис діяльності детектива Національного антикорупційного бюро України. 2020. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2020/14-2020/43.pdf>.
6. Плотницька І., Руда М., Розвиток комунікативних здібностей державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування: НАДУ, 2010. 251 с.

▪ Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.

7. Ляшенко І. В., Компонентний аналіз комунікативної компетенції майбутніх юристів. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, 2014 URL:<https://core.ac.uk/download/pdf/231769651.pdf>.

Якимчук М. Ю., Стріла І. В.

Комунікативні компетентності детектива національного антикорупційного бюро України

Сучасний період розвитку нашої країни ставить у пріоритеті створення громадянського суспільства та правової держави, а для досягнення цього необхідно очистити владу від однієї із найбільш глобальних проблем України – корупції. Це негативне соціальне явище сповільнює економічний розвиток, створює небезпеку для розквіту демократичних інститутів, зокрема і загрожує національній безпеці та призводить до падіння престижу і авторитету влади, руйнує моральні основи суспільства, тому питання про виявлення та протидії цьому явищу є дуже важливе. У статті проаналізовано основні аспекти діяльності детектива НАБУ, зокрема і їх комунікативну складову. Аналіз наукових студій дав можливість уточнити дефініції понять «детектив НАБУ» і «комунікативна компетентність детектива НАБУ». На нашу думку, детектив НАБУ – це не просто державний службовець, який виконує певні повноваження, а насамперед працівник, який відповідає за викриття недобросовісних посадових осіб, уповноваженого на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Студіювання наукової літератури дало можливість нам уточнити дефініцію поняття «комунікативна компетентність детектива НАБУ», яке ми будемо розуміти як *навички правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до*

-
- Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.

комунікативних намірів, красномовство, емпатія, доброзичливість, самоконтроль, уміння слухати, володіння вербальними та невербальними засобами спілкування, які потрібні для якісної роботи детектива НАБУ. У статті зазначено, що реалізація нових освітніх цілей, зумовлених специфічними властивостями сучасності, неможлива без ґрунтовного науково-психологічного дослідження розвитку комунікативної компетентності, що є інструментом будь-якої діяльності особистості і входить поряд із спеціальними знаннями та досвідом у базову компетентність, потрібну працівнику, зокрема і детективу НАБУ, для виконання дедалі складніших професійних завдань в умовах інформаційного різноманіття і появи багатофункціональних взаємин та взаємодій.

Ключові слова: детектив НАБУ, корупція, антикорумпована політика, комунікативні компетенції, мовна культура, аналітичні вміння, культура емоцій.

Yakymchuk M., Strila I.

Communicative competencies of the detective of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine

The current period of development of our country prioritizes the creation of civil society and the rule of law, and to achieve this it is necessary to cleanse the government of one of the most global problems of Ukraine - corruption. This negative social phenomenon slows down economic development, creates a danger to the flourishing of democratic institutions, in particular, threatens national danger and leads to a decline in prestige and authority, destroys the moral foundations of society, so the question of identifying and counteracting this phenomenon is very important. The article analyzes the main aspects of

-
- Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.

NABU detective activity, including the communicative component. The analysis of scientific studies made it possible to clarify the definition of "NABU detective" and "communicative competence of NABU detective". In our opinion, a NABU detective is not just a civil servant who performs certain powers, but first of all an employee who is responsible for exposing unscrupulous officials authorized to perform the functions of the state or local self-government. Studying the scientific literature gave us the opportunity to clarify the definition of "communicative competence of NABU detective", which we will understand as the skills to use different language tools in accordance with communicative intentions, eloquence, empathy, friendliness, self-control, listening skills, verbal and nonverbal means, which are required for the quality work of the NABU detective. The article states that the implementation of new educational goals due to the specific properties of modernity is impossible without a thorough scientific and psychological study of the development of communicative competence, which is a tool of any individual activity and is included along with special knowledge and experience and NABU detective, to perform increasingly complex professional tasks in terms of information diversity and the emergence of multifunctional relationships and interactions.

Key words: NABU detective, corruption, anti-corruption policy, communicative competencies, language culture, analytical skills, culture of emotions.

-
- Стріла І. В., Якимчук М. Ю. Комунікативні компетентності детектива Національного антикорупційного бюро України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22sivabu.pdf>.